

Вивчення особи злочинця

у справах про незаконні
заволодіння транспортними
засобами, вчинені неповнолітніми

О. В. Лускатов

кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Д. А. Патрелюк

науковий співробітник відділу організації наукової роботи Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

У статті розглянуті дані, які характеризують особу злочинця у справах про незаконні заволодіння транспортними засобами, вчинені неповнолітніми.

Ключові слова: незаконне заволодіння транспортним засобом; особа злочинця; неповнолітні; криміналістична характеристика.

В статье рассмотрены данные, характеризующие личность преступника по делам о незаконных завладениях транспортными средствами, совершенными несовершеннолетними.

Ключевые слова: незаконное завладение транспортным средством; личность преступника; несовершеннолетние; криминалистическая характеристика.

In article the data characterizing the person of the criminal on affairs about an illegal taking by vehicles, perfect minors are considered.

Keywords: an illegal taking a vehicle; the person of the criminal; minors; criminalistical characteristic.

При визначенні напрямів боротьби з незаконними заволодіннями транспортними засобами, котрі вчинюються неповнолітніми, та профілактичного впливу на них на одне з передових місць виходить проблема особистості злочинця. Неповнолітні – це особливі суб'єкти незаконних заволодінь, про що свідчать окремі ознаки, зокрема, вибір ними специфічних, приаманних тільки їм предметів посягання, обстановки та способу вчинення злочину, що визначаються їх розумовими та фізіологічними властивостями.

Ефективність розслідування цієї категорії злочинів багато в чому залежить від того, наскільки всебічно та глибоко вивчена особа неповнолітнього злочинця.

Вказані знання дозволяють правильно вибрати напрямок проведення розшукових заходів, висунути версії щодо події злочину, визначитися з тактикою проведення окремих слідчих дій та ін.

Питання злочинності неповнолітніх та їх поведінки, причин і умов, що їх обумовлюють, розкриття та розслідування цих злочинів були предметом дослідження представників не лише криміналістики, а й кримінального права та кримінології, а саме Т. В. Авер'янової [2, с. 876], О. О. Андрєєва [3, с. 228-234], В. С. Батиргарєєвої [6, с. 114], Р. С. Белкіна [2, с. 876], К. В. Драчової [7, с. 57-62], Б. М. Головкина [6, с. 114], А. П. Закалюка [10, с. 477], Ю. С. Завгородньої [9, с. 183-186], О. Г. Кальмана [10, с. 477], Л. А. Каневського [12, с. 22-28], С. Ю. Лукашевича [19], Т. В. Пирожкової [18, с. 151-154], М. О. Подольного [20, с. 193-194], О. М. Самойлової [19], О. С. Стеблинської [23, с. 310-320; 24, с. 153-161] та ін.

Характеристику особи потерпілого та злочинця у справах про незаконні заволодіння транспортним засобом надавали такі вчені, як Л. А. Висоцька [21, с.11], В. І. Жулев [8, с.14], В. С. Корнелюк [13], Ф. Х. Кульмашев [15], О. Л. Мішуточкін [16], В. П. Пантелеєв [17, с. 22-39], А. П. Резван [14, с.165], С. М. Скібін [22], М. В. Суботіна [14, с. 165], С. Н. Сухов [25], О. Л. Христов [26, с.105-109]. Праці названих вчених стали основою для нашого дослідження.

Незважаючи на певну розробленість даного питання, варто зазначити, що комплексному дослідженню цієї проблеми у контексті вчинення злочину неповнолітніми приділено недостатньо уваги.

Метою статті є досягнення наукового результату у вигляді теоретично розроблених та практично підтверджених позицій щодо особи злочинця у справах про незаконні заволодіння транспортними засобами, вчинені неповнолітніми.

Відповідно до поставленої мети, завданнями статті обрано наступні: 1) визна-

чення статі та віку особи неповнолітнього злочинця; 2) характеристика груп за участю неповнолітніх, які вчиняють незаконні заволодіння транспортними засобами; 3) дослідження інших криміналістично вагомих ознак особи неповнолітнього злодія у справах зазначеної категорії.

Узагальнивши дані, наведені у спеціальній літературі щодо ознак особи неповнолітнього злочинця, які мають значення для формування криміналістичної характеристики незаконних заволодіннь транспортними засобами, зазначимо, що до них слід віднести такі: стать, вік, освітній рівень, рід занять, територіальну належність, кількісний склад групи (при вчиненні злочину групою осіб), мотивацію до вчинення злочину, зв'язки з потерпілою особою.

Основну масу суб'єктів вчинення незаконних заволодіннь транспортними засобами, на думку С. М. Сухова, складають чоловіки (99%). На частку жінок припадає всього 1% випадків [25, с. 45]. Дослідження О. А. Мішуточкина стосувалось вчинення вказаного злочину всіма видами злочинних груп, які спеціалізуються на кримінальному автобізнесі. За даними згаданого автора, чоловіки вчиняють угони і крадіжки автотранспорту у 99,1% випадків, жінки – 0,9% випадків [16, с. 60].

С. М. Скібін, А. П. Резван та В. І. Жулев також підтримують висловлену позицію з приводу того, що суб'єктом незаконного заволодіння транспортним засобом у переважній більшості є чоловіки [22, с. 41; 14, с. 165; 8], а В. П. Пантелеев у своїх дослідженнях відображав лише осіб чоловічої статі, оскільки фактів вчинення угонів жінками ним взагалі не виявлено [17, с. 23].

О. А. Христов, характеризуючи незаконні заволодіння транспортними засобами, поєднані з насильством, наголошував, що зазначена категорія злочинів належить до суто чоловічих. За його даними, 95,45% злочинців – чоловіки, жінки ж, на його

думку, виступають підбурювачами і пособниками [26, с. 107].

К. В. Драчова, досліджуючи групову злочинність неповнолітніх, вказувала на те, що переважно до таких груп входять особи чоловічої статі [7, с. 61]. А. Л. Каневський у своїх працях наводив конкретний показник – серед неповнолітніх, котрі вчинили злочини, дівчата складають 2-3% [12, с. 25].

Предметом дослідження О. С. Стеблинської стала злочинність неповнолітніх, котрі перебувають у стані сп'яніння. За даними її дослідження, основну частину неповнолітніх злочинців становлять чоловіки – 93%, частка дівчат становить – 7% [24, с.160].

Результати нашого дослідження загалом підтверджують дані, отримані зазначеними вченими. Зокрема, аналіз кримінальних справ, порушених стосовно неповнолітніх за ст. 289 КК України, показав, що у 98% випадків злочин був вчинений особою чоловічої статі і лише у 2% – жіночої. Додатково про це свідчать і дані анкетування працівників слідчих підрозділів ОВС, які беруть участь у розслідуванні незаконних заволодіннь транспортом, вчинених неповнолітніми. У 99,3% випадків респонденти вказали, що дані злочини вчинялись чоловіками, та лише 0,7% опитаних пригадали факти його вчинення жінками. Анкетовані оперативники відповідно констатують 96% та 4% випадків.

Висловлене вище дозволяє дійти висновку, що серед неповнолітніх незаконні заволодіння транспортними засобами вчиняють, як правило, особи чоловічої статі.

Проведене нами дослідження дозволило припустити наявність залежностей між вибором способу вчинення злочину та статтю злочинця. Неповнолітні жінки у переважній більшості випадків вчинюють незаконні заволодіння транспортним засобом шляхом обману або зловживання довірою у присутності власника транспортного засобу. Прикладом цьо-

му є кримінальна справа, порушена проти неповнолітньої К., яка 7.08.2003 р. приблизно о 23:00, перебуваючи на вул. Цурюпи у м. Харкові та знаходячись у стані алкогольного сп'яніння, познайомилась з Д., сіла у його автомобіль «опель вектра», на якому вони поїхали кататись містом. Коли Д. зупинився біля магазину, щоб купити цигарок, К. у його відсутність переїхала за кермо автомобіля та зникла з місця події [27].

Важливою ознакою при встановленні можливого злочинця є його вік. Із цим пов'язані виняткові біологічні, психологічні та психічні зміни в структурі особистості. Відповідно до ст. 22 КК України, відповідальність за злочин, передбачений ч.1 ст. 289 КК України, можуть нести осудні особи, які досягли 16-річного віку, а за злочини, передбачені частинами 2 та 3 цієї статті – з 14-ти років [1].

У спеціальній літературі можна зустріти позицію щодо необхідності розділення «вікових періодів» неповнолітніх на дві групи: 14-15 і 16-18 років та диференційовано аналізувати їх кримінальні характеристики [24, с.159]. Підтримуючи вказані позиції та беручи до уваги різницю фізичних і розумових можливостей неповнолітніх, а також у зв'язку із законодавчим розмежуванням віку кримінальної відповідальності за вказаний злочин, пропонуємо умовно розділити злочинців на дві вікові групи: молодшу – від 14 до 16 років, та старшу – від 16 до 18 років.

Проведений аналіз кримінальних справ показав, що понад 77% незаконних заволодінь транспортними засобами вчинюються неповнолітніми у віці від 16 до 18 років; у 23% випадків обвинуваченими були особи від 14 до 16 років. Отримані дані дають підстави говорити про те, що злочинна активність підлітків старшої (16-18 років) вікової групи у розрізі вчинення ними незаконних заволодінь транспортними засобами у 5 разів вище, ніж молодшої (14-16 років).

Зазначені висновки повністю збігаються з результатами досліджень інших вчених та загальними тенденціями злочинності неповнолітніх залежно від їх віку [24, с.159]. Так, за даними Л. Л. Каневського, в загальній кількості неповнолітніх, які вчинили злочини, особи у віці 14-15 років складають 15-20%, 16 років – 35%, 17 років – 40-45% [12, с. 24].

Результати анкетування слідчих свідчать, що у 61% випадків незаконні заволодіння транспортними засобами вчиняються неповнолітніми у віці від 16 до 18 років, у віці 14-16 років – 39 % випадків. Оперативники відповідно вказують на 47% та 53% випадків. Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що найбільш «активними» щодо вчинення досліджуваної категорії злочинів є неповнолітні особи у віці від 16 до 18 років.

Інтерес становлять відомості про зайнятість осіб, які вчиняють незаконні заволодіння транспортними засобами. Вивчення кримінальних справ доводить, що у 54% випадків неповнолітні взагалі не зайняті суспільно-корисною діяльністю (не навчаються і не працюють), у 14% випадків – працюють, у 32% – навчаються. Подібне констатує і С. М. Сухов, за даними якого 53% злочинців на момент притягнення до кримінальної відповідальності не працювали і не навчались [25, с. 52].

На думку О. С. Стеблинської, останніми роками спостерігається збільшення кількості непрацюючих неповнолітніх злочинців і таких, що не бажають навчатись у школі (інших навчальних закладах) чи займатись суспільно-корисною працею [23, с.139]. Цю позицію поділяє й Т. В. Пирожкова [18, с.152].

В. І. Жулев дослідив вид зайнятості неповнолітніх та дорослих крадіїв і угонщиків транспортних засобів. За його даними: в школах та ПТУ навчається – 17,2% угонщиків та 7% крадіїв автомобілів; працюють в державному секторі – 51,6% угонщиків

та 39,5% крадіїв; для недержавного сектору ці показники складають – 3,1% і 11,6%; не працюють і не навчаються – 28,1% та 41,9% [8, с. 25].

С. М. Сухов у своєму дослідженні визначив рівень освіти осіб, які вчиняють незаконні заволодіння транспортними засобами, зокрема, 43% з них мали загальну середню освіту, 32% – неповну середню, 15% середню спеціальну, 8% – вищу, 2% – початкову [25, с. 52].

Проведений нами аналіз місць навчання вказаних осіб дозволив розподілити їх на окремі групи. Так, у школах та ліцеях навчається 62% неповнолітніх злодіїв; у професійно-технічних училищах – 4% осіб; у технікумах – 6%; у вищих навчальних закладах (університети, інститути, академії) – 1%. Навчаються, проте тривалий час пропускають заняття – 27% неповнолітніх злочинців.

Особливу увагу слід приділити мотиву посягання особи, оскільки він тісно пов'язаний в цілому з характеристикою злочинця, який вчиняє незаконне заволодіння транспортним засобом. На думку Ф. Х. Кульмашева, більшість угонів вчиняється з хуліганських переконань, при цьому більшість осіб не вважають свої дії злочинними. Говорячи про неповнолітніх, науковець зазначає, що у якості початкового мотиву уgonу у підлітків виступає бажання перевірити самостійні навички керування, а потім продемонструвати їх своїм товаришам [15, с.13]. Практиці відомий приклад різних мотивів злочинців при однаковій меті. Так, К. і Ш. працювали в охоронній фірмі, а у вільний від роботи час вони вчиняли незаконні заволодіння транспортними засобами. 20 квітня 1995 р. вони разом із неповнолітнім Д., за попередньою домовленістю, вирішили викрасти автомобіль. Здійснюючи злочинний намір, К. і Ш. пояснили Д. спосіб проникнення до автомобіля. Коли той відчинив дверця, вони потрапили до салону, а Д. сів за кермо [4].

Таким чином, К. і Ш. мали на меті вчинити незаконне заволодіння транспортним засобом, а Д. хотів похизуватися перед друзями, що він здатен вчинити злочин.

Мета і мотиви, якими керуються особи при вчиненні незаконного заволодіння транспортними засобами, можуть відрізнятися, що обов'язково треба враховувати при кваліфікації злочину та призначенні покарання за вчинене [11]. В. І. Жулев серед мотивів вчинення незаконного заволодіння транспортними засобами виокремлює корисливі, хуліганські та ін. (для вчинення іншого злочину, розважальна поїздка тощо) [8, с. 39]. В. П. Пантелеєв вказує, що цілі поїздки можуть бути різноманітні, але в більшості випадків винні задовольняють свою потребу в керуванні машиною, роз'їжджаючи по населеному пункту та за його межами. Так, у 59,9% випадків уgonи вчиняють з метою покатається, у 19% – щоб дістатися до іншого населеного пункту, у 10% – щоб скоріше дістатися додому, у 4% – для вчинення іншого злочину, у 3% – для поїздки за спиртним тощо [17, с. 31].

Наведені позиції підтверджуються й результатами проведеного дослідження кримінальних справ, а саме: близько 77% неповнолітніх, засуджених за ст. 289 КК України, скоїли злочин з хуліганських мотивів (для задоволення потреби в керуванні автомашиною), 23% – з корисливих, випадків вчинення злочину для розважальної поїздки або вчинення іншого злочину виявлено не було.

Незаконні заволодіння транспортними засобами вчиняються неповнолітніми як одноособово, так і в співучасті з іншими неповнолітніми та дорослими злодіями.

Абсолютна більшість крадіжок транспорту (близько 80%), на думку А. П. Резвана, вчиняється злочинними групами [14, с.166]. За даними С. М. Сухова, цей показник сягає 83% усіх незаконних заволодінь транспортом [25, с. 52]. С. М. Скібін вва-

жає, що одиночками вчиняється 37% вказаних злочинів, групами – 63% [22, с. 41].

Вітчизняні вчені характерною рисою корисливо-насильницької злочинності неповнолітніх визначають її груповий характер [6, с. 114; 18, с. 152]. За даними кримінально-правової статистики, частка злочинів, учинених у групі, становить близько 60% серед загальної чисельності злочинів неповнолітніх.

Отримані нами дані вивчення кримінальних справ вказують, що неповнолітні одноособово вчиняють близько 27% незаконних заволодінь транспортними засобами, в групі за їх участю – 73% злочинів. Кількісний склад таких груп різниться, але проведений у їх межах розподіл представляє таку картину:

групи, що складаються виключно з неповнолітніх: дві особи – 67% випадків, три – 28% випадків, чотири та більше – 5% випадків;

групи за участю дорослих: дві особи – 67% випадків, три особи – 24% випадків, чотири та більше – 9% випадків.

Як вказує В. І. Жулев, чисельний склад груп доволі значний, що обумовлено необхідністю розподілу ролей. Разом з тим, кожен злочин, пов'язаний з незаконним заволодінням автомобілем, вчиняють переважно дві особи. За даними зазначеного автора, в групі з двох вчинено 47,8% злочинів, з трьох осіб – 17,3%, з чотирьох осіб – 2,2% від загальної кількості злочинів [8, с. 24].

Наведене дозволяє підсумувати, що неповнолітні, як і дорослі злочинці, віддають перевагу вчиненню незаконних заволодінь у групах. Проте на відміну від дорослих, це зумовлено не необхідністю розподілу ролей, а страхом неповнолітніх перед викриттям, недостатньою психологічною стійкістю осіб такої категорії, необхідністю взаємної підтримки під час вчинення діяння.

Окрім чисельності злочинних груп, цікавим є питання про наявність у таких

групах дорослих. За даними нашого дослідження, до складу груп неповнолітніх у 28% випадків входили дорослі особи, у 72% випадків – групи були тільки з неповнолітніх.

Отримані дані ілюструють висловлену Т. В. Авер'яною та Р. С. Белкіним ідею про те, що однією з основних причин зростання злочинності неповнолітніх є злочинно-організаторська та підмовна діяльність дорослих. Так, кожен п'ятий злочин вчиняється підлітками разом із дорослими, а кожен десятий за безпосередньої участі дорослих, які втягують неповнолітніх у злочинну діяльність [2, с. 876].

Ф. Х. Кульмашев висловив твердження, що в багатьох випадках групових угонів, вчинюваних неповнолітніми, беруть участь дорослі злочинці – переважно як організатори або підбурювачі. Так, двадцятишестирічний К., звільнившись з місць позбавлення волі, організував злочинну групу із числа неповнолітніх з метою незаконних заволодінь транспортними засобами [15, с.14].

Окремою ознакою, що характеризує особу неповнолітнього злочинця та відрізняє їх між собою, є факт вчинення злочину у стані сп'яніння (алкогольного, наркотичного чи токсичного).

Зв'язок між такими станами та злочинністю давно встановлений. Пияцтво, як зауважують В. Г. Бобров та О. Н. Мещеряков, може слугувати причиною вчинення злочинів загальнокримінальної спрямованості [5, с. 6], зокрема, і незаконних заволодінь транспортними засобами.

Вітчизняні вчені констатують тенденцію до постійного збільшення питомої ваги посягань неповнолітніх, учинених у стані сп'яніння [24, с.157; 9, с.183-186]. За даними О. Г. Кальмана, у такому стані неповнолітніми вчинюється до 70% корисливих злочинів [10, с. 477].

О. С. Стеблинська у своєму дослідженні наводить структуру злочинів, що вчи-

няються неповнолітніми у стані сп'яніння, серед яких одне з чинних місць займають незаконні заволодіння транспортними засобами [24, с.158]. Вказане підтверджено аналізом кримінальних справ про діяння даної категорії. Визначено, що підвищена суспільна небезпека стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння полягає в тому, що саме ці фактори спонукають неповнолітніх до вчинення злочинів, передбачених ст. 289 КК України.

Проведене дослідження дало змогу визначити, що в стані алкогольного сп'яніння вчинено близько 57% незаконних заволодінь, у стані наркотичного – 2% таких злочинів, а 5% неповнолітніх на момент вчинення посягання перебували на обліку у лікаря-нарколога чи психіатра.

При визначенні кола осіб, які підлягають притягненню до відповідальності за незаконне заволодіння транспортним засобом, слід звернути особливу увагу на раніше засуджених осіб.

Повторне вчинення злочину, на думку В. П. Пантелеева, свідчить про підвищену суспільну небезпеку особи злочинця та стійкість антигромадської поведінки. За даними названого автора, серед неповнолітніх осіб, які притягувалися до відповідальності за угон, раніше вчиняли злочини 17,6%, в тому числі 11,6% – за незаконне заволодіння транспортними засобами [17, с. 23].

Проведене нами дослідження майже цілком підтвердило дані, отримані В. П. Пантелеевим. За нашими даними, 19% неповнолітніх, які вчинили вказаний злочин, раніше притягалися до кримінальної відповідальності. Як правило, за корисливі злочини, в тому числі за ст. 289 КК України.

Отже, можна зазначити, що розглядувана категорія справ вчиняється переважно групами з 2-3 неповнолітніх, рідко однією особою. Типовим учасником таких груп є особа чоловічої статі у віці 16-18 років,

яка не зайнята суспільно-корисною працею або навчається (у школі, ПТУ чи технікумі). На момент вчинення суспільно-небезпечного діяння перебуває у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

Дослідження окресленої тематики в подальшому планується здійснювати за такими напрямками: 1) характеристика потерпілого у справах про незаконні заволодіння транспортними засобами; 2) дослідження інших елементів криміналістичної характеристики вказаної категорії злочинів та зв'язків між ними.

Література

1. Кримінальний кодекс України. Режим доступу www.rada.gov.ua
2. *Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р.* Криміналістика / под ред. Р. С. Белкина. – М., 2001. – 990 с.
3. *Андреев О. О.* Вивчення особистості злочинця у ході розслідування вбивств, вчинених неповнолітніми // Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – №1. – С. 228-234.
4. Архів Шевченківського суду м. Києва. Кримінальна справа №1-475, 1995 р.
5. *Бобров В. Г., Мецгеряков А. Н.* Организационно-тактические основы предупреждения преступлений аппаратами уголовного розыска : Материалы к лекции (для слушателей и курсантов учебных заведений МВД СССР). – М., 1984.
6. *Головкін Б. М., Батиргареева В. С.* Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх у місті Харкові //

- Питання боротьби зі злочинністю. – Х., 2005. – Вип. 10. – 114 с.
7. *Драчова К. В.* Криміналістична характеристика розбоїв, вчинених групами неповнолітніх // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : Зб. наук.-практ. праць. – Харків : Право, 2006. – Вип. 6. – С. 57-62.
  8. *Жулев В. И.* Расследование дел об угонах и кражах автотранспорта. – М., 1993. – 70 с.
  9. *Завгородня Ю. С.* Кримінологічна характеристика неповнолітніх злочинців (за матеріалами Прилуцької ВТК) // Актуальні проблеми протидії злочинності в Україні : Мат. наук.-практ. семінару (21 березня 2008 р.). – Дніпропетровськ, 2008. – С. 183-186.
  10. *Закалюк А. П.* Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : У 3-х кн. Кн. 2 Кримінологічна характеристика та запобігання окремим видам злочинів. – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2007. – 712 с.
  11. *Іванов Ю. Ф.* Механізм вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом (кримінологічний аспект). Режим доступу <http://www.naiu.kiev.ua>
  12. *Каневський Л. Л.* Проблемы методики расследования преступлений несовершеннолетних : Учеб. пособ. – Уфа, 1976.
  13. *Корнелюк В. С.* Криміналістическая характеристика краж автотранспортных средств и ее использование в следственной практике: Автореф. дисс.... канд. юрид. наук. – Волгоград, 1997. – С. 18.
  14. Криміналістическая методика расследования отдельных видов преступлений : Учеб. пособ. в 2-х частях. Ч. 2 / Под ред. А. П. Резвана, М. В. Субботиной. – М. : ИМЦ ГУК МВД России, 2002. – 232 с.
  15. *Кульмашев Ф. Х.* Расследование угонов автотранспортных средств : Учеб. пособ. – Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1987. – 36 с.
  16. *Мишуточкин А. А.* Особенности расследования краж автотранспортных средств, совершаемых организованными преступными группами. Дисс.... канд. юрид. наук : 12.00.09. – Омск, 2000. – 262 с.
  17. *Пантелеев В. П.* Угон автотранспортных средств (Уголовно-правовые и криминологические вопросы) : Учеб. пособ. – Караганда, 1982. – 75с.
  18. *Пирожкова Т.* Відомості про особу злочинця як елемент криміналістичної характеристики при розслідуванні злочинів, вчинених неповнолітніми // Підприємство, господарство і право. – 2005. – №5. – С. 151-154.
  19. Питання боротьби зі злочинністю : Зб. наук.праць. – Вип. 13 / Ред. кол. : Ю. В. Баулін (голов. ред.) та ін. – Х. : Вид-во «Кроссруд», 2007. – 236 с.
  20. *Подольный Н.* Криміналістическая типология личности члена молодежной преступной группировки // Уголовное право. – 2004. – №3. – С. 193-194.
  21. *Высоцкая Л. А., Дидык В. Я., Крилевич Б. П.* Предупреждение и раскрытие органами внутренних дел краж и угонов автотранспортных средств в современных условиях (состояние практики и меры по ее совершенствованию). – 22 с.
  22. *Скибин С. Н.* Особенности расследования угонов и краж автомобилей или иных транспортных средств : Дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. – М., 2007. – 173 с.
  23. *Стеблинська О. С.* Причини та умови вчинення злочинів неповнолітніми у стані алкогольного чи нарк. сп'яніння// Держава і закон: теорія, практика, методика : Зб. наук. пр. – 2007. – Вип. II. – С. 310-321.
  24. *Стеблинська О. С.* Сучасний стан і тенденції злочинів, що вчиняються неповнолітніми у стані сп'яніння // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – Харків, 2008. – Вип. 41. – С. 153-161.
  25. *Сухов С. М.* Расследование преступлений, связанных с криминальным автотранспортом : Дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. – М., 2007. – 245 с.
  26. *Христов О. А.* Оперативно-розшукова характеристика НЗТЗ, поєднаних з насильством// Право і суспільство. – 2008. – № 6. – С. 105-109.
  27. Архів Київського суду м. Харкова. Кримінальна справа № 1-254, 2007 р.